

Toni Catany, el poeta de la fotografia

Toni Catany (Llucmajor, Mallorca, 1942) és tot allò que retrata, tot allò que engabia en les imatges, tot allò que l'atrau i desitja, gestos, mirades, faccions, tons, colors, ombres, quietuds, i que posseeix quan fa les fotos. L'art de la seva mirada l'ha dut a capturar imatges de la seva Mediterrània, nus de ballarins, natures mortes, i paisatges i retrats dels seus viatges. Els cossos o els objectes protagonistes de les seves fotografies, tractats amb una sensibilitat molt particular i amb una estètica molt personal, són talment com mots en un poema: essencials, reveladors, indispensables, profunds, amb ressò. I d'aquí, doncs, que puguem dir que, pel seu lirisme i pel domini incontestable de la llum, Toni Catany és un poeta de la fotografia.

Toni Catany s'expressa a través de les seves fotografies. La seva obra, foto a foto, com les pàgines d'un calendari, és autobiogràfica: mostra l'atzar dels dies, dels esdeveniments, dels viatges de la seva vida, i va a la recerca d'imatges per a les idees o les músiques que, també per atzar, s'emparen de la seva imaginació i vertebraren els seus projectes. Toni Catany viu i veu el món, i de l'impacte quotidià dels fets del dia, dels gustos, de les nits, de les melangies o dels gaudis, expressa amb el llenguatge de les imatges allò que sent i veuen els seus ulls. Tot passa per ell. Com molt bé diu: "*Jo transformo allò que veig i cerco que les fotos brollin de dins meu.*"

Fotògraf autodidacta, Toni Catany comença a exposar l'any 1972, i d'ençà ha realitzat més de cent mostres individuals i col·lectives per tot el món. Les seves imatges, suspeses en un temps irreal surant entre el passat i el present, embolcallades d'una plàstica atmosfera de malenconia, han captivat públics d'arreu, i part de la seva obra actualment es troba repartida en moltes col·leccions internacionals tant privades com públiques. Va començar a experimentar amb la tècnica antiga del calotip i amb el blanc i negre, i ho va acabar combinant amb mètodes més moderns (polaroids transportades en color, i ara fotografia digital). Com que els calotips necessitaven exposicions molt llargues, necessitava coses que no es moguessin gens, i d'aquí que es dedicués a compondre natures mortes, per bé que aquest tema aleshores no interessava a ningú. Aliè a les modes o als corrents, Toni Catany s'embranchà en aquesta aventura, i les natures mortes, al capdavant, és un dels grans temes de la seva obra fotogràfica, i li ha reportat una merescuda projecció i reconeixement internacional. En les seves natures mortes hi apareixen exposades flors, figures, teles, brodats, fruites podrides, joguines velles, petxines, etc... tal com apareixen a *Natures mortes* (1987). Toni Catany escull els objectes fotografiats amb una intenció precisa i, a través d'ells, expressa els seus sentiments: "*Jo hi posava molt de mi mateix en aquells objectes, i la gent ho captava i aleshores feia per interpretar la imatge, cadascú a la seva manera.*"

Un altre gran tema de la seva obra fotogràfica són els cossos nus en moviment per després escollir-ne el detall (*Somniar déus*, 1993). Les seves fotografies de nus masculins esborronen el lector perquè els models semblen escultures més que no pas cossos humans. Tanmateix, a *Obscura memòria* (1994), Toni Catany es dedicà a fotografiar escultures clàssiques de l'antiga Roma a Itàlia, Grècia i Egipte, i aconseguí

que els cossos nus de marbre d'època clàssica bateguessin, prenguessin vida i semblessin humans.

Va dir Agustí d'Hipona que “*El món és un llibre, i aquells que no viatgen només en llegeixen una pàgina.*” Toni Catany és un bon lector del món: la seva fotografia ens demostra quants capítols del món han passat pels seus ulls: els paisatges de Mallorca, abans que res, i tot seguit la pell de la Mediterrània i les seves ruïnes –les “cases dels déus”, com ell les anomena– des de les Balears fins als marbres italians, la antigues ciutats líbies, les illes gregues, les columnates de Síria, els cafès del Marroc, els minarets d'Istanbul, les medines de Tunísia, els temples de Sicília, els vestigis eterns del país del Nil, retalls del passat vistos per ulls del present que es van reunir en el celebrat i premiat *La meva Mediterrània* (1991). D'altres paisatges com l'aiguaoli lent i espès de la llacuna de Venècia (*Venessia*, 2006), el carib de rostres, cossos, fruites, boscos i ciutats multicolors, o l'Àfrica pastel dels tròpics també atrauen Toni Catany, i aquí apareixen, a tall de mostra, uns retalls de la bellesa que actualment treballa.

El gener de 2007 vaig tenir el privilegi d'acompanyar Toni Catany a l'altiplà etiòpic. La ruta per les esglésies rupestres, els palaus i obeliscos de la reina de Saba, els palaus de Góndar, les fonts del Nil blau, les aigües verdes del llac Tana, les festes de l'epifania copta a Lalibèla amb les seves processons de paraigües multicolors i creus resplendents al sol van donar-li moltes i bones ocasions de capturar imatges. Però Toni Catany havia vingut a Etiòpia a cercar “un rei etiòp”, ja que aleshores preparava juntament amb el poeta Josep Piera unes *Visions de Tirant lo Blanc* (2007) i els mancava una fotografia d'aquest personatge de la fantàstica novel·la de Joanot Martorell. Toni Catany, a la vista d'un rostre que li semblava adient per coronar-lo rei, aturava el personatge, li demanava permís, li demanava –sempre sense gaire èxit– que no somrigués, i el fotografiava. Un dia, en un descampat a Lalibèla prop del nostre hotel, un noi espigat, vestit amb un xandall ple de pols, va aconseguir ser, finalment, rei d'Etiòpia. En el trajecte d'aquest viatge, però, també vam visitar l'antiquíssima ciutat de Harar, un enclavament mític de l'Etiòpia musulmana, ciutat sagrada de l'islam amb les seves mil mesquites, i amb una població d'origen somalí que vesteix plenament a l'africana, plena de colors, de mocadors, de turbants, i amb cases i carrers pintats de colors pastel. La càmera d'en Toni Catany no parava, cercava els murs de colors escrostonats, les combinacions de roses, blaus i verds, els colors de les robes de la gent entre aquell mosaic de pintures envellides de colors que algun dia foren vius. Els retalls que apareixen en aquest volum de *Transfer* són d'allà, d'aquells dies en què Toni Catany acumulava colors dins la seva càmera després d'endur-se ja un rei d'Etiòpia. Algunes altres fotografies d'aquest *Transfer* són de Venècia, dels seus carrerons d'aigua també pintats de colors combinats, en un interessant joc que compara la pulcritud i la conservació de les façanes acolorides de la reverendíssima Venècia amb la decrepitud dels colors menjats pel sol i per les pluges monsoniques de la sagrada Harar.

Les fotografies de Toni Catany són alienes al pas del temps, i per això mateix són tan universals. El bellíssim misteri que les embolcalla les fa d'allò més suggerents davant del públic que les contempla. I agraden pertot. I molt. No debades la revista *Life* l'ha

considerat entre els cent millors fotògrafs del món, i la seva obra ha recollit premis tant nacionals com internacionals. El millor de tot, però, és que hom percep que Toni Catany ha gaudit fent-les. I que encara gaudeix més amb el que prepara actualment (retrats en color, un llibre sobre el Carib, natures mortes digitals en blanc i negre...). Les esperem. Com Tirant lo Blanc el seu rei d'Etiòpia. Com Harar les pluges calentes del Monsó. Com *Venessia* que la llacuna no l'enfonsi. Com nosaltres que la bellesa ens salvi.

Manuel Forcano